

нинъ, който криеше въ душата си нѣкоя стара обида, нанесена отъ жестокъ . собственикъ или бруталенъ съсѣдъ. Всѣко българско село отъ сѣверна Македония имаше своитѣ неотплатени страдания и щети. Прѣзъ врѣме на едно цѣло поколѣние се организираха бунтове, и селата живѣха въ периодични възстания. Неизбѣжнитѣ турски репресалии се чувствуваха навсѣкждѣ. Турцитѣ прѣтърсваха, за да прибиратъ оржията, хората биваха бити, мжчени, затваряни, нерѣдко съсичани.

По такъвъ начинъ, при потушаване възстанията селянитѣ отплащаха за своята непрѣстанна борба за автономия. Задъ редовнитѣ войски слѣдваха мѣстнитѣ мюсюлмани, като баши-бозуци, и взимаха участие въ грабежитѣ и кланетата. Това не бѣше още забравено, когато българскитѣ и сръбски побѣди прѣдставиха сгоденъ случай за отплата. Прибавете къмъ расовата умираза и враждата на селскитѣ работници къмъ собственицитѣ (бейоветѣ), които взимаха тежъкъ данѣкъ отъ приходитѣ на земята и труда прѣзъ цѣли поколения. Поражението на турскитѣ войски прѣдставляваше повече отъ една политическа промѣна. То означаваше събарянето отношенията между побѣдители и побѣдени; то прѣдвѣщаваше социална революция.

Само единъ строгъ надзоръ, упражненъ отъ дисциплинирана армия и рѣшителна полиция, би билъ въ състояние да спре у освободенитѣ македонци естествения поривъ за отмъщение. Въ сжщностъ, взетитѣ отъ българското правителство мѣрки за защита на мюсюлманското население въ македонскитѣ села сж били недостатѣчни и закѣснѣли; редовната войска е била малочислена и се отправила бързо къмъ Солунъ, безъ да остави достатѣчни гарнизони слѣдъ себе си въ заетитѣ мѣста. Не е било направено никакво усилие за да се сформируватъ редовни полкове отъ възстаническитѣ чети; въ ржцѣтѣ на послѣднитѣ е останала обширна, населена областъ, дѣто тѣ сж могли да вършатъ съ турцитѣ, каквото инстинкта имъ диктувалъ. Въ нѣкои мѣста гражданскитѣ власти сж дошли едва 6 седмици слѣдъ прѣмахване на турското управление, за да уредятъ редовна администрация. При тия условия, не е за очудване, че турското население прѣзъ първитѣ недѣли на войната изпита дни на разюздано отмъщение и безкрайни страдания. Въ много области турскитѣ села сж били систематично изгаряни отъ съсѣдитѣ - християни. Не само заетитѣ отъ българи области пострадаха. Въ Битолския вилаетъ, заетъ отъ сърби и гърци, агентитѣ на „фонда за подпомагане на македонцитѣ“ (англичани) сж прѣсмѣтнали, че 80% отъ мюсюлманскитѣ села сж били изгорени. Солунъ, Битоля, Скопие били прѣпълнени съ хиляди бѣжанци, останали безъ покривъ, умиращи отъ гладъ, голѣма частъ отъ които се иссели въ Мала-Азия. Мюсюлманскитѣ квартали въ града Енидже-Вардаръ билъ почти съвършено разрушенъ, макаръ че тоя градъ е билъ заетъ отъ редовна гръцка войска. Близкитѣ около Солунъ турски села сж били изгорени отъ гръцкитѣ